

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

ZAKON Br: 2003 / 19

**O ZAŠTITI NA RADU, ZAŠTITI ZDRAVLJA ZAPOSLENIH I RADNOJ
SREDINI**

Skupština Kosova,

**Na osnovu Ustavnog Okvira za Privremenu Samoupravu na Kosovu, Uredba br. 2001/9
od 15 Maja, poglavlje 5.1. (j) i 9.1.26.**

Sa ciljem da se stvore uslovi za zaštitu na radu i radnu sredinu na Kosovu

Usvaja

Zakon o Zaštiti na Radu, Zastiti Zdravlja Zaposlenih i Radnoj Sredini,

Član 1.
Opšte odredbe

- 1.1. Cilj Zakona o zaštiti na radu i radnoj sredini je sprečavanje povreda na radu, te profesionalnih obolenja na radnom mestu, kao i zaštita radne sredine.
- 1.2. Radno mesto je svako mesto gde se obavljaju radni zadaci.
- 1.3. Bezbednost i zdravstvena zaštita na radnom mestu integralni je deo organizacije rada i radnog procesa. Zaštitu će sprovoditi i poslodavac i radnik [izraz: poslodavac i radnik kako je definisano Uredbom UNMIK-a br. 2001/27 o Osnovnom zakonu o radu na Kosovu (član 9, stav 9.2. i 9.3.) kroz aktivnosti, primenu obavezujućih, ugovorenih i priznatih pravila o zaštiti na radu i radnoj sredini te kroz ostale dodatne mere i upute koje odredi poslodavac.

1.4.Pravo na zaštitu na radu i radnu sredinu u skladu sa ovim Zakonom imaće:

- radnici koji imaju zasnovan radni odnos,
- lica koja pohađaju stručnu obuku kod poslodavca, a koja nisu u radnom odnosu,
- lica na stručnoj prekvalifikaciji i rehabilitaciji,
- učenici i studenti na praksi kod poslodavca,
- učesnici u dobrovoljnom radu ili u drugim javnim radovima koja se organizuju iz opšteg interesa.
- lica koja obavljaju posao tokom odsluženja zatvorske kazne (zatvorenici).
- lica koja su se zadesila na nekom radnom mestu (poslovni saradnici, predstavnici državne administracije, korisnici usluga.),
- zaposleni u civilnoj upravi,
- isključujući: KZK, KPS i Vatrogasno odeljenje.

1.5.Vlada Kosova uspostavlja Nacionalni savet za zaštitu na radu, zaštitu zdravlja zaposlenih i radnoj sredini (dalje "Savet").

Savet se sastoji od predstavnika Vlade, poslodavaca, radnika i istaknutih eksperata u oblasti zaštite na radu i radne sredine.

1.6.Mere za zaštitu na radu i radnu sredinu koje preduzme poslodavac neće predstavljati nikakvu finansijsku obavezu za radnike.

1.7.Radnik: će se pridržavati mera koje su potrebne da bi se obezbedila sigurnost i zdravstveni uslovi na radu. U svojoj brizi za njegovo sopstveno zdravlje kao i za ono drugih lica na koje utiču njegove aktivnosti na poslu, radnik će na pravilan način koristiti bezbednosne aparate i ličnu zaštitnu opremu, postupaće sa njima pažljivo i održavaće ih u upotrebnom stanju.

Član 2.

Odgovornosti i obaveze poslodavca

2.1.Poslodavac će imati obavezu da stvori uslove za zaštitu na radu i radnu sredinu za svoje radnike. Poslodavac će biti odgovoran za plaćanje svih troškova koji se odnose na lečenje nesreća i profesionalnih obolenja.Uspostavljanjem šeme socijalnog osiguranja, i to iz doprinosa koje plaća poslodavac za sve radnike, oslobodiće ga se od obaveze plaćanja troškova lečenja.

2.2.Poslodavac će biti odgovoran da organizuje i za to da preduzima mere potrebne za zaštitu na radu i u radnoj sredini, uključujući prevenciju rizika na radu, davanje informacija, treninga, odgovarajuću organizaciju i potrebne mere da bi se obezbedila i održavala mašinerija, instrumenti, oprema, alati, radno mesto, pristup radnom mestu.

2.3.Poslodavac će biti odgovoran za organizaciju i primenu mera zaštite na radu i radne sredine. Poslodavac će vršiti inspekciju efikasnosti mera te će posebno preduzimati mere za dalja poboljšanja. Preduzeće sa 50 i više radnika mora odrediti lice koje će raditi kao referent za bezbednost sa skraćenim radnim vremenom.
Preduzeće sa 250 i više zaposlenih mora odrediti lice koje će biti referent za bezbednost sa punim radnim vremenom.

2.4. Poslodavac će vršiti detaljnu procenu rizika za svako radno mesto. Slična radna mesta mogu da se procenjuju u grupama. Rizici koji moraju da se uzmu u obzir mogu posebno da proizađu iz:

- 2.4.1. Konstrukcije i opreme radnog mesta
- 2.4.2. Fizičkih, hemijskih i bioloških uticaja
- 2.4.3. Konstrukcije, odabira i korišćenja alata, materijala, komponenata opreme, sistema i njihove primene
- 2.4.4. Konstrukcije radnih i proizvodnih sistema, toka rada i radnog vremena te njihovih interakcija
- 2.4.5. Kvalifikacije i obuke radnika u skladu sa standardima EU.

2.5. Poslodavac će za radnika nabaviti ličnu zaštitnu opremu (LZO), koja će biti izrađena tako da spreči izlaganje radnika profesionalnim opasnostima i rizicima. Poslodavac će pokriti troškove i zamenjivaće ličnu zaštitnu opremu u redovnim vremenskim intervalima i kada to bude potrebno.

2.5.1 Poslodavac je obavezan da obezbedi osnovna sredstva za pružanje prve pomoći.

2.6. Poslodavac je obavezan da u slučaju povrede ili neočekivane bolesti radnika obezbedi :

- prvu pomoć,
- da evakuše povređenog radnika na način koji je prilagođen prirodi poslodavčevog posla,
- preduzeće obezbeđuje i organizuje kontakte sa konkretnim službama:
- hitnom službom
- hitnom pomoći
- vatrogasnom službom
- da obučeni određeni broj radnika za pružanje prve pomoći, spasavanje i evakuaciju radnika u slučaju mogućeg rizika.

2.7. Poslodavac će obavestiti radnika o rizicima posla koje taj radnik obavlja. Poslodavac će, što pre bude moguće, obavestiti radnika koji će biti izložen visokom riziku o samom riziku te o zaštitnim merama kako bi se minimizirao rizik. U slučaju neposrednog rizika po njegov/njen život te život ostalih radnika, poslodavcu je dozvoljeno da primeni protivmere, ako nadređeni nije prisutan. Imajući u vidu obavljene trening i raspoloživa tehnička sredstva, radnici neće pretrpeti štetu zbog takvih dela, sem u slučajevima očiglednog nemara ili namerne sabotaže.

2.8. Poslodavac će obučiti radnika za posao na način koji obezbeđuje zaštitu života i zdravlja radnika i koji sprečava nesreću na radu.

2.9. Poslodavac će odmah obavestiti nadležni organ o svim slučajevima smrti na radu, o teškim nesrećama na radu ili o onima koje se odnose na rad, te o svim pojavama koje mogu da ugroze život i zdravlje radnika na radu ili koje se odnose na rad.

2.10 Poslodavac odgovara radniku za pretrpljenu štetu prilikom povrede na radu i profesionalne bolesti koja se odnosi na rad, prema načelima objektivne odgovornosti iz obligacionog prava.

Član 3. **Prava i odgovornosti radnika**

- 3.1. Radnik ima pravo i obavezu na zaštitu na radu i u radnoj sredini.
- 3.2. Radnik će: primenjivati i pridržavati se mera potrebnih za zaštitu na radu i u radnoj sredini, brinuće o svojoj bezbednosti i zdravlju kao i onom ostalih lica na koje utiče njegov/njen rad, koristiće bezbednosnu opremu i LZO na propisan način, postupaće sa njima oprezno i održavaće ih u korektnom stanju. Radnik će takođe biti odgovoran da obezbedi sigurnost i zdravlje svih lica na koje utiče njegov posao.
- 3.3. Radnici ili njihove organizacije imaće pravo da izaberu i odrede radnika za bezbednost. To lice će nadgledati primenu mera koje preduzima poslodavac i sarađivaće sa inspekcijom rada u interesu radnika u oblasti zaštite na radu i radne sredine.
- 3.4. Radnik će odmah obavestiti svog poslodavca o bilo kakvoj manjkavosti, riziku po zdravlje, defektu ili nekoj drugoj pojavi koja može da ugrozi njegovu sopstvenu bezbednost i zdravlje na poslu ili ono drugih lica.
- 3.5. Radnik će imati pravo da odbije posao ako je on/ona ubeđen/a da postoji neposredna opasnost po njegov / njen život i zdravlje.
Ako poslodavac smatra da je odbijanje posla bez osnova, on/ona će odmah o tome obavestiti inspektora rada.
- 3.6. Radnik će sarađivati s poslodavcem i radnikom za bezbednost kako bi se obezbedilo da su radna sredina i radni uslovi bezbedni te da poslodavac primenjuje mere koje su predložili inspektori rada.
- 3.7. Radnici i njihove organizacije će imati pravo da se konzultuju sa poslodavcem o svim aspektima zaštite na radu i radne sredine koji se odnose na njihov rad.
- 3.8. Radnici će koristiti sve mašine, opremu, alate, radni materijal i sredstva transporta kao i bezbednosnu opremu i njihove LZO u skladu sa specifičnim uputama.
- 3.9. Radnik će imati pravo da daje sugestije za poboljšanje bezbednosti i zdravstvene situacije na radnom mestu.
- 3.10. Radnik će imati pravo da o manjkavostima LZO i bezbednosnih mera izvesti direktno inspektora rada u slučaju da ima konkretni osnov da veruje da su bezbednosne mere, koje sprovodi poslodavac, nedovoljne i dodatno ako poslodavac nije učinio ništa da popravi rizik .U ovom slučaju to neće imati posledica za radnike.

Član 4. **Zaštita mladih lica, žena i invalida**

Radnicima ispod 18 godina starosti, trudnicama, invalidima neće se dodeljivati posebno težak fizički rad, prekovremeni i noćni rad.

Član 5. Higijenske prostorije i prostorije za presvlačenje

- 5.1. Poslodavac će obezbediti da na raspolaganju radnika bude dovoljan broj higijenskih prostorija, odvojenih za muškarce i žene te će ih redovno održavati.
- 5.2. Poslodavac je obavezan da obezbedi uslove i sredstva za čišćenje radnog odela, posebno ako radnici rade sa opasnim tvarima ili u veoma prljavim uslovima (pod zemljom).
- 5.3. Poslodavac će obezbediti mesto za jelo, koje će biti suvo, čisto, dovoljno toplo, sa ventilacijom i bez štetnih atmosferskih uticaja. Mesta za jelo biće opremljena adekvatnim nameštajem.

Član 6. Posebne oblasti zaštite na radu, zaštite zdravlja radnika i radne sredine

Specifične profesionalne oblasti i rizici biće regulisani posebno drugim podzakonskim aktima na osnovu ovog Zakona.

Član 7. Zagađenje vazduha

- 7.1. U odgovarajućim ovlašćenim institucijama vršiće se merenje i kontrola stepena zagađenja vazduha od prašine i gasova. Prašina i gasovi čistiće se ventilacijom ili na neki drugi način da bi se sprečila koncentracija koja može da povredi zdravlje ili smeta vidu, u skladu sa evropskim standardima.
- 7.2. U zatvorenim radnim prostorijama, gde radi više od jednog zaposlenog se zabranjuje pušenje.
- 7.3. Poslodavac je obavezan da odredi prostore gde je dozvoljeno pušenje, i osigura ta mesta na osnovu člana 13 ovog zakona.

Član 8

Poslodavac je obavezan da obezbedi dovoljnu količinu pijaće vode za zaposlene, prema prirodi posla i radnog mesta.

Član 9 Buka, vibracija i svetlo

Buka, vibracija i svetlo treba da se mere i kontrolišu od strane odgovarajućih ovlašćenih institucija. Stepem buke i vibracija biće regulisan i na dozvoljenom nivou u skladu sa minimalnim evropskim standardima.

Član 10.
Osvetljenje

Na svakom radnom mestu mora se obezbediti potrebno osvetljenje, prirodno ili veštačko kao i zaštitu od preteranog osvetljenja.

Član 11.
Opasnosti strujnog udara

- 11.1.Sva električka oprema biće označena tako da budu naznačene sve karakteristike CE simbolima. Električke instalacije trebaju da budu izvedene u skladu sa evropskim standardima.
- 11.2.Mere za zaštitu na radu i radnu sredinu protiv strujnog udara definišaće se drugim podzakonskim aktima na osnovu ovog Zakona.

Član 12.
Hemijski proizvod

Sve hemijske supstance, uključujući pesticide, lužine, kiseline i druge korozivne supstance spremaće će se i koristiti u skladu sa evropskim standardima o kontroli supstanci opasnih po zdravlje .

Član 13.
Požar

- 13.1.Radno mesto biće opremljeno adekvatnom protivpožarnom opremom u skladu sa planom urgentnog delovanja.
- 13.2.Poslodavac će obučiti radnike o pravilnom korišćenju opreme u skladu s planom urgentnog delovanja, a u hitnom slučaju da postupaju prema planu evakuacije.
- 13.3.U hitnom slučaju, izlazi za slučaj opasnosti biće jasno označeni i opremljeni svetlom za urgentne slučajeve.
- 13.4.Putevi prema izlazima za slučaj opasnosti biće prohodni i bez prepreka, a izlazna vrata neće biti zaključana.
- 13.5.Na radnim mestima sa više od 20 zaposlenih, poslodavac će morati da ima spreman plan za hitnu evakuaciju.

Član 14. **Dokumentacija i evidencija**

14.1. Poslodavac će čuvati:

- tehničke potvrde u kojima je jasno navedena primena odredaba o zaštiti na radu i radnoj sredini za zgrade ili delove zgrada kao i radnih prostorija ili objekata na toliko dugo koliko su u upotrebi,
- upute o korišćenju sve mašinerije i opreme koliko god oni budu u upotrebi,
- potvrde kojima se potvrđuje da su instalacije u redu i u kojima su jasno navedene karakteristike mašine koja se koristi, u skladu sa evropskim standardima.

14.2. Poslodavac će voditi evidenciju o sledećem:

- programima obuke za radnike kako bi oni na bezbedan način obavljali svoj rad,
- preliminarnim i periodičkim medicinskim pregledima radnika koji su određeni da obavljaju posao u specijalnim radnim uslovima,
- opasnim supstancama koje proizvodi,
- nesrećama na radu, slučajevima teških povreda, slučajevima smrti na poslu, profesionalnim oboljenjima,
- rezultatima svih procena rizika, merama koje su preduzete da bi se takvi rizici eliminisali, kao i o rezultatima kontrole efikasnosti takvih mera,
- promenama u tehnološkom procesu koje su ugrozile ili mogu da ugroze zaštitu na radu i radnu sredinu.

Član 15. **Kaznene mere**

Za kršenje odredaba 1.3., 1.4., 1.6. i 1.7. poslodavac će se kazniti novčanom kaznom od 100 do 20.000 evra.

Za kršenje odredaba 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.7., 2.8., 2.9., 3.7., 4., 5.1., 5.2., 5.3., 7, 9, 11.1., 11.2., 12, 13.1., 13.2., 13.3., 13.4., 13.5. i 14, poslodavac će se kazniti novčanom kaznom od 500 do 35.000 evra.

Za kršenje odredaba 3.2., 3.4., 3.5., 3.7. i 3.8. radnik će se kazniti novčanom kaznom od 100 do 500 evra.

Član 16.

Ministarstvo rada i socijalne zaštite te ostali nadležni organi u oblasti zaštite na radu i radne sredine, izdavaće uredbe i ostale podzakonske akte.

**Član 17.
Nadzor**

Organ inspekcije rada biće ovlašćen da kontroliše i prati primenu odredaba ovog Zakona, kao i ostale odredbe da bi se obezbedila saglasnost sa njim i da bi se sprovele mere o zaštiti na radu i radnoj sredini.

**Član 18.
Prelazne i završne odredbe**

Poslodavac će morati da obezbedi potrebne uslove i mere predviđene odredbama ovog Zakona u roku od šest meseci od stupanja ovog Zakona na snagu.

**Član 19.
Stupanje na snagu**

Ovaj zakon stupa na snagu od dana proglašavanja od strane Specijalnog Predstavnika Generalnog Sekretara.

**Zakon Br.2003 /19
9 Oktobar 2003**

Predsednik Skupštine Kosova

akademik Nexhat Daci